

LISTY MUZEJNÍ

Elektronický bulletin Českého farmaceutického muzea

Číslo 2 Ročník 2003

www.CESKA-APATYKA.cz

Strana 1

Editorial

Obsah tohoto vydání:

Editorial	1	Další číslo našeho občasníku zahajuje určitý nový směr, který bychom mu chtěli dát. Kromě článků o osobnostech české farmacie a historii českých lékáren se budeme snažit přinášet vám také zprávy o historii lékárenství v zahraničí. Určitě mnoho z vás, našich čtenářů, občas narazí na zajímavou zprávu z oblasti historie farmacie. Nestyďte se a dejte nám vědět, příp. přispějte do našeho občasníku sami.
ČFM navštívil ministr Svoboda	1	
Lékárna Old Christopher	2	
První lékárna v Americe	3	
Thomas Gaydon, lékárník-průkopník	4 - 5	
Výstava britského muzea on-line	5	

Doporučujeme vám také pravidleně sledovat in-

ternetové stránky Českého farmaceutického muzea (www.ceska-apatyka.cz). Pravidelně na nich zveřejňujeme informace o aktivitách muzea. V rubrice *Akce* můžete nalézt také seznam nejen již proběhlých akcí ČFM či SvČFM, ale také programy či podrobné informace o akcích chystaných. Není možné všechny zájemce informovat písemnou cestou, také ČČL má určitou vydavatelskou lhůtu, takže cesta elektronická je jistě nejaktuálnější, neboť informace od organizátorů

jsou zveřejňovány s minimální časovou prodlevou.

Závěrem mi dovoluňte ještě jednou všechny pozvat na tradiční *Zavírání muzea*. Již nyní je přihlášeno přes 120 účastníků, což dává tušit, že akce bude opravdu důstojným zakončením další muzeální sezóny. Pro ty, kteří se nebudou moci zúčastnit osobně se budeme snažit ty nejzajímavější okamžiky zachytit také na www stránkách muzea.

PharmDr. Martin Dočkal

ČFM navštívil ministr Svoboda!

Dne 20.8.2003 navštívil pan ministr zahraničních věcí ČR Cyril Svoboda obec Kuks a hospital v Kuku, kde si mj. prohlédl barokní lékárnu a také České farmaceutické muzeum, středisko Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy. Vyrobil si na ruční tabletovače tabletu a zapsal se do návštěvní knihy, kde popřál muzeu mnoho zdaru. Na cestu do Prahy dostal soubor pohlednic se svatými

Kosmou a Damiánem, patrony zdravotníků, lékařů a lékárníků. Pak v lapidáriu diskutoval se zahraničními studenty, účastníky Mezinárodního pracovního tábora v hospitalu, kteří zde a v nedalekém Betlémě vykonávají užitečné a ke zkrášlení jmenovaných památek potřebné práce. Ministr byl doprovázen náměstkem hejtmana Královehradeckého kraje Vladimírem Dernerem a svitou zpravodajů a fotografů.

*Dekuji vám za pohledku.
Proji vám vše dobré!
J. L. Svoboda*

Lékárna Old Christopher

BBC, 15.7.2003, přeložil PharmDr. M. Dočkal

Miss. Angela Mary Christopher

V roce 1986 byla viktoriánská lékárna ve městě Bradford-on-Avon kompletně přemístěna do zdejšího muzea. Dnes mohli návštěvníci opět vstoupit do rekonstruovaných prostor a také zpět v čase...

V červnu 1986 naposledy zavřela slečna Angela Mary Christopher dveře od Christopherovy lékárny. Bylo to nějaké čtyři roky předtím, než chtěla podnik znovu otevřít, tentokrát o půl míle dále.

Po více než 120 let stála Christopherova lékárna na rohu ulic Silver Street a Kingston Road v Bradford-on-Avonu. Více než 120 let to bylo relativně neměnné. Ale s odchodem pátého a posledního vlastníka - sl. Christopherové - byla budoucnost podniku a jeho historického vybavení nejistá. S hrozbou, že by tato unikátní lékárna mohla být navždy ztracena, provedlo Muzeum v Bradford-on-

Avonu opatření. Zakročilo a celý komplex - podlahy, okna, dveře a vše ostatní - byl přemístěn do zdejšího muzea a znovu věrně složen.

Výsledkem je hlavní expozice Muzea v Bradford-on-Avonu. Rekonstrukce je tak přesná, že na oficiálním otevření dokonce řekla sl. Christopherová „...moje ložnice je nahoře...“. Také vůně koření, připravovaného dle tajného receptu otce slečny Christopherové, jak se zdá, učiní cestu do nové lokality úspěšnou.

Návštěvou lékárny se dostáváte do časů o jedno století zpět. Dlouhý mahagonový pult (tára), umístěný podél jedné stěny obchodu, má skleněné skříňky obsahující mimo jiné Christopherovu exotickou sérii Siva parfémů a čokoládových pastilek pro děti. Na policích, které jsou na dvou dalších zdech, jsou řazeny skleněné lahve a nádoby s pozlacenými eti-

ketami obsahující očišťující látky a projímadla odrážející Viktoriánské předsudky ohledně vnitřností.

Třenky, moždíře, odměrné láhve a tinkturové výlisky vrací zpět do časů, kdy náplní farmaceuta bylo doslovně "vařit" léčiva.

Podle jeho vlastních receptů byly ingredience z nádob v regálech smíchány se sirupem, plnivem nebo glukózovým sirupem a uváleny do dlouhých válečků připravených pro nařezání a vytvoření pilulek.

Předpokládá se, že i samotné suroviny byly vyrobeny destilací olejů a alkoholických roztoků, perkolací a extrakcí v zadní části lékárny.

S téměř každým předmětem, se kterým se návštěvníci v lékárně setkají se neocitají pouze v reálné Viktoriánské lékárně, ale opravdu se vrací zpět o jedno století.

Regály se specialitami, jedy a surovinami

Zrestaurovaná Lékárna Old Christopher, Muzeum Bradford-On-Avon

První lékárna v Americe

The Pharmaceutical Journal, přeložila PharmDr. M. Chytilová

Novinář z *Pharmaceutical Journal*, Zoe Gross, navštívil v New Orleans dům a lékárnu prvního amerického lékárníka.

Lékárna pana Dufilha *La Pharmacie Francaise*, která je považována za první americkou lékárnu, se nachází v přízemí jeho francouzského domu. V roce 1855 prodal budovu lékárníkovi panu Dr. Josephovi Dupasovi. V roce 1915 byla budova poškozena hurikánem a mnoho let zůstala prázdná a zanedbaná. Nakonec dům koupil Mayor Robert Maestri z New Orleans a udělal zde muzeum.

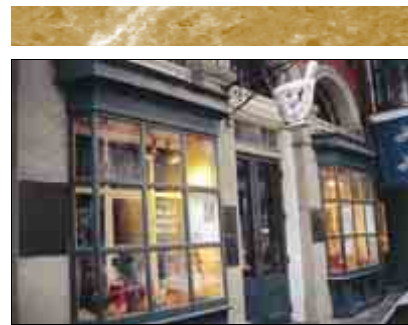
Muzeum bylo navrženo tak, aby osvěžilo vzpomínku na Dufilho lékárnu a poukazuje na zdravotní péči v devatenáctém století. Je to práce organizace "Friends of Historical Pharmacy".

První registrovaný americký lékárník, pan Louis J. Dufilho Jr., svou lékárnu otevřel v roce 1823 na ulici Vieu Carre v New Orleans. V Americe byl zapsán jako lékárník v roce 1816, což je o 25 let dříve než byla založena Britská farmaceutická společnost.

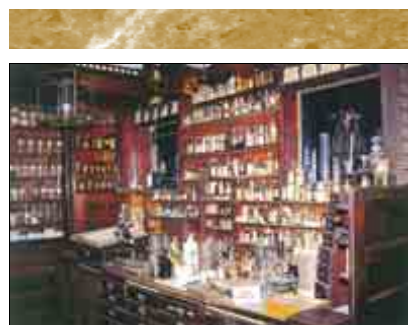
V lékárně se dnes nachází velké množství uměleckých výtvorů z různých částí světa. Vystavena je široká řada ručně vyrobených lékárenských stojatek obsahujících léčivé suroviny, léčivé byliny a voodoo prášek. Můžeme zde také vidět soubor pa-

tentovaných léčiv, které napomohly ke schválení zákona o kvalitě potravin a léčiv, jako Beckovo mazání *Great Indian* obsahující 73,56 procent alkoholu a chloroform používané na bolesti hlavy, koliky a křeče způsobené plynatostí, na kašel, rýmu a svalové bolesti. Vystaveny jsou nádoby s pijavicemi, recepturní tiskopisy, chirurgické nástroje a další lékárenské nářadí, dále také zásobník se sodou z roku 1855.

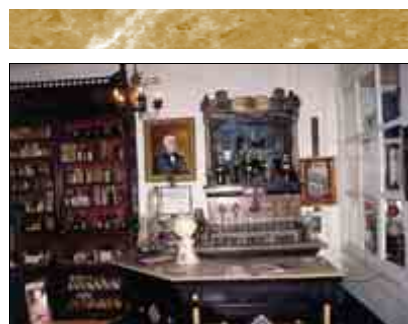
Pozemek za lékárnu byl v 19. století využíván pro pěstování léčivých rostlin, kuchyňských bylin a koření, které se používaly nebo se v lékárně prodávaly. Ve druhém patře domu, nazývaném v devatenáctém století "pokoj pro nemocné", jsou vystaveny homeopatické léky, zubařské nástroje a Rosenthalova sbírka brýlí.

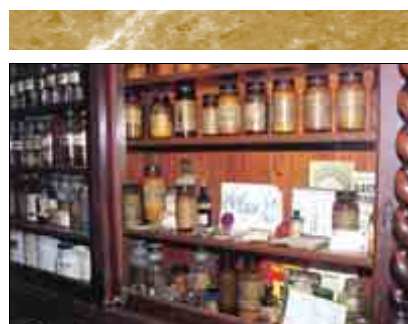
Farmaceutické muzeum v New Orleans je umístěno v budově první americké lékárny *La Pharmacie Francaise*.

Ukázka laboratoře se surovinami, které používali lékárníci 19. století.

Zásobník se sodou. Ta byla používána lékárníky k ochucení hořkých léčiv.

Také voodoo prášek byl v lékárně p. Dufilho k dispozici.

Thomas Gaydon, lékárník – průkopník

The Pharmaceutical Journal, přeložila PharmDr. M. Chytilová

Farmaceutické museum v Childers poprvé otevřelo dveře veřejnosti v roce 1989. Jeho sbírky čítají na 25 000 článků a fotografií.

V tomto článku, David Moore a jeho žena Vivianne popisují život Thomase Gaydona, lékárníka, který v roce 1894 přišel do Childers, státu Queensland v Austrálii. Muzeum v Childers, které slouží jako památka na jeho průkopnickou práci, je zde dodnes.

Město Childers se nachází 325 kilometrů severně od Brisbane. Území bylo objeveno Evropany v padesátých letech devatenáctého století, ale město bylo vytvořeno až v souvislosti s rozvojem průmyslu na výrobu cukrové třtiny v letech osmdesátých téhož století. Thomas Gaydon, lékárník, sem přišel v roce 1894, čtyři roky po vyučení v Brisbane.

Jeho první úkol před postavením domu bylo, s pomocí svého partnera Williama Hooda (trafikanta a papírníka), vyklidit pozemek pomocí sekery a krumpáče. Potom, za použití místního dříví, si postavili své obchody. Gaydon byl přizpůsobivý a mnohostranný muž. Kromě práce v lékárně, rád převzal roli veterinárního chirurga, dodával lidem optické potřeby, trhal zuby a když někdo potřeboval operaci v místní nemocnici, podal mu anestetikum. Rád fotografoval, a proto nahrával hodně místních svateb a skotačících dětí.

V roce 1902 se mu však stalo neštěstí. Tento rok bylo velice sucho, většína budov měla dřevěné konstrukce, a Childers nemělo žádnou hasičskou zbrojnici. V březnu zasáhl městečko požár a zničil větší část jižní strany hlavní třídy včetně Gaydomova obchodu.

V témže roce se přestěhoval do nových prostor - postavených tento-

krát z cihel. Obchod byl vybaven červenými cedrovými poličkami, tárou a dveřmi vedoucími z officíny do kanceláře.

V roce 1909 přistavěl horní patro s velkými okny, která vytvářela více světla, díky němuž mohl lépe provádět dentální služby.

Gaydon byl oduševnělý člověk, který s radostí pracoval, sloužil mnoha místním komunitám a charitám včetně nemocnice a školy. Byl prezidentem *Chamber of Commerce* a předseda *Isis Shire Council*. Oženil se a měl dva syny: T. Geoffrey Gaydon, který se stal zubařem a pracoval v horním patře, a S. Noel Gaydon, který následoval svého otce a stal se lékárníkem a převzal po otcově smrti v roce 1935 jeho lékárnou.

Lékárna byla neustále plná, proto v roce 1938 přijal lékárníka Mervyna G. Hopera, který se stal později Noelovým partnerem a po jeho smrti v roce 1966 lékárnou převzal. Po Mervynově konečném odchodu zde fungoval v přední části domu obchod s dárkovým zbožím jeho ženy Isbell (známá jako Isa), která zde ponechala lékárenské vybavení. Obchod byl nakonec v roce 1987 definitivně uzavřen.

Díky tomu, že rada města Childers uznala, že je důležité zachovat tento kousek historie, podařilo se jí, s pomocí Národní správní rady Austrálie, získat peníze na pronájem budovy a koupi vybavení.

Veřejnosti bylo farmaceutické muzeum v Childers otevřeno v roce 1989 a každý lékárník (a jejich partneři) zde mohou nalézt fascinující lékárnou. Poličky a zásuvky jsou plné

Díky tomu, že rada města Childers uznala, že je důležité zachovat tento kousek historie, podařilo se jí, s pomocí Národní správní rady Austrálie, získat peníze na pronájem budovy a koupi vybavení.

unikátních sbírek zachycující stouletou farmaceutickou historii, celkem asi 25 000 fotografií a článků. Je zde kolem tisíce lékárenských stojatek s jejich originálním obsahem. Receptáře vázané v kůži, jejichž stránky tištěné kaligrafickým písmem s mramorově bílými okraji jsou plné detailních zápisků o všedních nemocech, kterými trpěla dřívější komunita, z nichž většina byla zřejmě léčena tincturou z rebarbory.

Mnozí z nás se zaujetím sledují dřevěné a mosazné pilulkovnice, obrovský Wedgwoodův moždír a tlouček a Thomasův receptář a vzpomínají s nostalgií na časy předcházející balením blistrů a příbalovým letákům.

Obchod sám je velice okouzlující: na stěnách visí cedrové police se specialitami a hojivými přípravky. Jodová tinctura a Beechamovy pilul-

ky se snoubí s plechovkami Elastoplastu, Strepsils a Rybarovými inhalátory. Litinová registrační pokladna z roku 1906 je umělecké dílo, ačkoli ve své době byla strašákem jako v dnešní době počítač.

Bylo to příjemné překvapení najít tak fascinující sbírku zapadlou v řadě obchůdků. Tady jednoduše zapomenete na spěch na ulici Bruce Highway. Muzeum je impozantní vzpomínka na velké úspěchy Thomase Gaydona a na ostatní farmaceuty, kteří přinesli pokrok do stojatých vod farmacie na celém světě.

Výstava muzea on-line!

The Pharmaceutical Journal, přeložila PharmDr. M. Chytilová

The Royal Pharmaceutical Society's museum vytvořila online výstavu, aby připomněla farmaceuty, kteří se proslavili také mimo farmacii.

Výstava byla zahájena jako část *Národního týdne vědy* a zahrnuje vynálezy farmaceutů od 18. do 20. století jako například žárovku (Sir Josef Swan), worčestrovou omáčku (John Lea a William Perrins), stolní sůl (George Duncan Bowie a George Weddell), pudink (Alfred Bird), anglický porcelán (William Cookworthy), zápalky (John Walker a Samuel Jones), sodu (Johann Jacob Schweppe), mýdlový prášek (Robert Hudson), leštič kovů (Joseph Goddard) a hasící přístroj (Ambrose Godfrey).

Výstava zahrnuje ilustrace historických portrétů těchto vynálezců.

Briony Hudson, kurátor muzeálních sbírek řekl: "Toto je první online výstava muzea a doufám, že první z mnoha dalších. Vliv, který měli tito farmaceuti-vynálezci na náš každodenní život se zdá být dobrým námětem k bádání na *Národním týdnu vědy*. Je zajímavé kolik názvů z domácnosti náleží farmaceutům".

Otevírací hodiny muzea v Childers:

Po – Pá 9:00 – 16:00

So 9:00 – 11:30

Vstupné: 3 AU\$

Výstava zůstane na stránkách Společnosti min. do konce srpna.

Další informace:

<http://www.rpsgb.org.uk/museum/>

tel +44 20 7572 2210

e-mail: museum@rpsgb.org.uk

**E-bulletin
LISTY MUZEJNÍ**

ISSN 1214-0392

YDAVATEL:

PharmDr. Martin Dočkal

Autorsky se podílejí:Doc. PhMr. RNDr. Václav
Rusek, CSc.

PharmDr. Martina Chytilová

Vychází jako elektronická
nepravidelná příloha
stránek Českého
farmaceutického muzea.

Připraveno ve spolupráci
se serverem Apatykář.

Telefon: +420 495 067 463

www.ceska-apatyka.czinfo@ceska-apatyka.cz**ČESKÉ FARMACEUTICKÉ
MUZEUM**

Hospitál Kuks, 544 43 Kuks

Zřizovatel: Farmaceutická fak. UK
Heyrovského 1203
500 05 Hradec Králové 5

tel: 499 392 141 (Kuks)
495 067 463 (FaF UK)
499 692 161 (kastelán)
fax: 495 512 266 (FaF UK)

OTEVÍRACÍ DOBA:

duben a říjen o víkendech
od 10 do 15 hod.,
květen až září mimo pondělí
denně od 10 do 16 hod.

VSTUPNÉ:

základní - 25Kč
slevněné - 15Kč

***"Všechny okolní i další státy v Evropě mají
svá reprezentační farmaceutická muzea
a farmaceuti těch zemí jsou na svá muzea hrdí.
Mělo by být stavovskou ctí i všech našich
lékárníků a farmaceutických organizací
podpořit vstupem do Spolku pro vybudování
Českého farmaceutického muzea
nebo sponzorským příspěvkem na vybudování
Českého farmaceutického muzea."***

www.CESKA-APATYKA.cz